

MAGYAR-HOLLAND SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

A „MAGYAR-HOLLAND TÁRSASÁG” HIVATALOS LAPJA.

A „Magyar-Holland Társaság” tagjai díjmentesen kapják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 4 SZ.
TELEFONSZÁM: J. 461—97—98—99.
Megjelenik havonta.

Bilderdijk élete és költészete.

Irta: Borosnyay Károly, Miskolc.

(Folytatás.)

A tehetséges és csipős nyelvű költőnek száműzetéséből való hazatérte előtt is sok ellensége volt, de irigyeinek száma akkor szaporodott igazán, amikor Napoleon Lajosnak, az új hollandi királynak nyelvmestere és könyvtárnoka lett. Az új király a költőnek és általa új alattvalóinak tőle telhetőleg kedvezett. Ez a fejedelmi kegy Bilderdijket annyira felvillanyozta, hogy költészetének legbecsesebb alkotásaival éppen ekkor ajándékozta meg nemzetét. Ekkor írja híres ódáját Napoleon, ekkor írja a *De ziekte der geleerden* (A tudósok betegsége) című tanítókölteményét, drámáit (*Treurspelen* címen 3 kötetben), köztük a *Floris de vijfde-t*, a *Villem vom Holland-ot* és a *Kormak-ot*; ekkor írja Popes egy eszméjének költői átdolgozását *De mensch* címen és versköteteit *Najaarsbladen* és *Winterbloemen* címen. Ekkor fog hozzá nagy eposzához, a *De Ondergang der eerste Wereld-hez* (Az első világ pusztulásá-hoz). Hiába nevezi ki őt koronás mecénása a Koninklijk Nederlandsch Institut tagjává, Bilderdijk maga a megtestesült elégtelenség és panasz. Fizetését rendetlenül kapja, az annyira áhítozott egyetemi katedrát nem nyeri el, érzi, hogy csipős nyelve miatt sokan kerülnek. A világ szerencsétlenc, aki a halál után vágyik (lásd *Stervenzucht* c. költeményét).

Pedig az igazi megpróbáltatások úgy reá, mint hazájára csak most következtek. Amikor Napoleon Lajos hollandi király látta azt, hogy a szárazföldi zárlat a hollandus nép életerét vágja el, inkább lemondott a trónról, mire a bosszús francia császár Hollandiát egyszerűen Franciaországhoz csatolta, hiszen az úgy sem egyéb — mondván, mint a nagy francia folyók deltája.

Igy 1810-ben Bilderdijk is elvesztette legfőbb támogatóját, honfitársai tőle, a gyűlölt franciák barátjától, a zsarnoki Napoleon dicsőítőjétől elfordultak, még értéktárgyait is el kellett zálogosítani, hogy megélhessen. De még a kétségbeesés határán is folytatta költői tevékenységét. E korból valók a *Kunst der Poëzij* és a *Schulderkunst* c. költeményei és híres Búcsúja, az *Afscheid*,

melyben látnoki lélekkel megjósolja, hogy „Hollandia újra fel fog éledni, lomtárba tett zászlaja ismét lobogni fog, újra a mi Hollandiánk lesz és ha majd eljön az az óra, amikor ujjongani fogtok, gondoljatok rám, aki ezt nektek haldokolva megjósoltam“.

A *De Ondergang der eerste Wereld* (Az első, mondjuk az óvilág pusztulása) című eposzt, bár csak négy és fél énekből álló töredék, mindig Bilderdijk jelentősebb alkotásai közé sorozták. Tárnya a régi titánharc biblikus keretben. Ádámnak és Évának a bűnbeesés előtt született gyermekei a paradicsomi lelkek, akik halhatatlanok voltak, mint az angyalok. Ezek földi leányokba szerettek. E szerelmi viszony gyümölcsei az óriások. Ezért Isten a paradicsomból a csillagokra számúzta őket. Egy ilyen paradicsomi ifjú beleszeret Elpine-be, a földi szűzbe, elcsábítja és Isten büntetésétől rettegő szerelmesét azzal igyekszik megvigasztalni, hogy megesküszik neki, hogy az óriások segítségével meg fogja ostromolni a paradicsomot, hogy kedvesének és gyermekeinek halhatatlanságot biztosítson. Az eposz I. és II. énekét betöltő szép epizódból kiérezzük a titáni költő viszonyát gyenge második feleségéhez, amit a világ elől évekig titkolniok kellett.

A stílus ereje és plaszticitása teszi széppé a harmadik éneken az ördögök és a paradicsomi lelkek gyűlését az Arbal hegy csúcsán, ahol az ördögök megígérik, hogy az óriásokat Kain ivadékai, a káiniták, vagyis a bűnös emberek ellen segíteni fogják azzal a titkos hátsó gondolattal, hogy azután az óriásokra kerül a sor.

A költemény kezdő soraiból megtudjuk, hogy a továbbiakban a költő azt akarta megénekelni, hogy az ördögökkel és az óriásokkal szövetkezett emberiség miként akarja a paradicsomot megostromolni, de Isten a föld szilárd kérgét letépte és a bűnös emberiséget, az első világot az özönvízbe fojtotta. Csak az istenfélő Noé és családja menekült meg. (Folytatása következik.)

A gyermekkönyv Hollandiában.

A huszadik század elején egyes országok közvéleménye egyre erőteljesebben adott hangot abbeli óhajának, hogy a gyermekek jobb nevelésben részesüljenek és Ellen Key nagy műve: „A gyermek évszázada“ is hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek oktatása és nevelése majdnem egész Nyugat-Európában már hosszú évek óta az érdeklődés középpontjában áll. Most nem az a legfontosabb, hogy a gyermekek lehetőleg sokat tanuljanak, hanem hogy iskolán kívül is derék emberekké váljanak. A jó könyvnek nagy szerepe lehet a nevelésben, ezt egyre jobban felismerik.

A hollandi könyvkiadók az ifjúsági iratok tartalmát illetőleg igyekeznek tekintettel lenni a gyermek korára és természetére és olyan betűtípust választanak, amit bizonyos korú gyermekek az

iskolában már megszoktak. Az illusztrációknak ízlésesnek kell lenniök és a szöveghez alkalmazkodónak, nem úgy, mint azelőtt, amikor különböző gyermekkönyvek ugyanazon képeket közölték, amelyek tehát a szövegnek meg nem feleltek. A könyvek kiállítását neves művészekre bízák.

A legtöbb ifjúsági iratot a hágai N. V. van Goor's Zonen és az alkmaani Kluitman testvérek cégek adják ki.

A három éves gyermekek számára képeskönyvek készülnek, főleg kartonból és vászonból, hogy ne legyenek könnyen elszakíthatók. A gyermek az egyszerű ábrázolásokból gyorsan megismeri az állatokat és a háztartási tárgyakat s azok nevét és egy kis történet elolvasása után érdeklődni kezd irántuk. Sok szöveggel ellátott képeskönyv áll a gyermekek rendelkezésére. A kép a fontos, a történetek rímbe szedve a lehetőség szerint rövidek. A legismertebb rajzoló e téren: Rie Kramer és Nelly Bodenheim, akik az illusztrációkon kívül verses szöveggel is szolgálnak. Műveik az utrechti de Haan és az amsterdami van Lloyd kiadóknál jelennek meg. Különösen Bodenheim „Handje Plak“ c. műve nagyon népszerű a gyermekek körében. Ezek régimódi mesék, nagymamák, mamák és dadák meséi versben, csengő-bongó rímei és könnyed lejtésük folytán könnyen a gyermek emlékezetébe vésődnek.

A 7—10 éves életkorú gyermekek részére kétféle könyv készül. Az egyikből felolvasnak nekik, a másikat maguk olvashatják és megérthetik.

Felolvasásra meséket és hosszabb elbeszéléseket adnak ki, ezek között kedveltek van Nynke és van Hichtum művei. Megjelent az „Ezeregyéjszaka“ is gyönyörű kiadásban, Rie Cramer illusztrációival.

Azokat a könyveket, amelyeket a gyermekek maguk olvasnak, nagy betűkkel nyomják; a kezdőbetűk kicsinyek, mert arra is gondolnak, hogy a nagy betűt a gyermekek eleinte nem tanulják az iskolában. A történetek rövidek és csak néhány szó van egy oldalon. Egy-egy szó sokszor csak két szótagból áll és a szótagokat vonalak választják el. Az illusztrációk nagyon egyszerűek, legtöbbször csak két színt alkalmaznak, zöldet és feketét vagy pirosat és feketét.

Tízéves életkoruk betöltése után a fiúk és leányok, természetüknek megfelelően különböző könyveket olvasnak, az illusztrációra ebben a korban már nem helyeznek nagy súlyt.

Minél idősebbek a fiúk, annál nagyobb érdeklődést tanúsítanak idegen országok és népek iránt. A hollandi kiadók erre különösen gondolnak. Serdülő leányok számára olyan könyvek kerülnek kiadásra, amelyek családi történetekről vagy az iskola életéről szólnak. Ezekbe kisebb szerelmi történeteket is beleszőnek. A külföldi gyermekirodalom legszámottevőbb darabjai holland nyelven majdnem kivétel nélkül megjelentek (Robinson Crusoe, Münchhausen báró kalandjai stb.).

Magyar-Hollandi Krónika.

Hágából jelentik: Magyarországból egy festmény hoztak Hágába, amelyről Bredius dr. megállapította, hogy az Jan Vermeer van Delft alkotása. Bredius kijelentette, hogy bár rengeteg hamis Vermeer van forgalomban — nagyrészt Antwerpenben készítik — a Magyarországból visszakerült festmény valódi és egyben egyik legértékesebb alkotása a mesternek. A festmény egy spinétnél ülő hölgyet ábrázol, mellette udvarlójával.

Hágából írják Az Est-nek: 1920. elején, a gyermekvonatok egyikén, sok száz magyar gyermekkel együtt Hollandiába érkezett egy alig tízéves pesti kisleány, Glock Lili. Egy szegény hollandi családhoz került, ahol megszerették és kivitették néhány hónappal később az anyját is, aki vagyontalan özvegy asszony. Glock Lili a hollandi iskolában annyira kitűnt tehetségével és szorgalmával, hogy tanítónői oklevelének megszerzésekor a tanári kar évi ezer hollandi forint ösztöndíjat szerzett neki, hogy tanárnői oklevelet is szerezhessen. A minap volt Glock Lili utolsó vizsgája, melyen tizenhat jelölt közül tizenhárom megbukott, Glock Lili azonban a legelső lett. Megvan tehát a diploma, — de állást Hollandiában is csak az kaphat, aki hollandi állampolgár. Glock Lili írt tehát a királynőnek és támogatását kérte ebben a nehéz ügyben. Hat nap múlva azután megkapta a királynő pátensét, melyben *Wij Wilhelmina, bij de Gratie Gods, Konigin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau*, stb., stb., megengedi Glock Lilinek, hogy noha nem hollandi állampolgár, hollandi iskolákban taníthasson. A Hágai Magyar Kör, melynek Glock Lili a könyvtárosa, melegen ünnepelte szép sikere alkalmából Glock Lilit. A Kör elnöke, König Imre szép beszédben magasztalta a Hollandiában uralkodó toleranciát s a királynő fenkölt felfogását, mellyel pályát nyitott egy magyar tehetség számára.

Az amsterdami Rembrandt-kiállítás.

Az amsterdami egyetem fennállásának háromszázadik évfordulójáról méltó ünnepségek keretében emlékeztek meg a hollandok. Az ünnepségek fényét emelte az a kiállítás, amelyet Rembrandt műveiből rendeztek Amsterdamban.

A Rijksmuseum földszinti termeit megtöltötték Hollandia legnagyobb festőjének képei, rajzai és rézkarcai. A kiállítás ritka alkalmat nyújt a művész fejlődésének tanulmányozására. A rézkarok javarésze M. de Bruyn, a Svájcban élő holland műgyűjtő tulajdonában vannak, aki készséggel bocsátotta azokat rendelkezésre.

Egyik érdekessége volt a kiállításnak az „Arisztotelesz szemléli Homérosz mell szobrát” című festmény, mely Newyorkból érkezett. Ez kifejezésre juttatja Rembrandtnak az olasz barokkstílushoz való vonzalmát. A képet 1653-ban Don Antonio Ruffo szicilia műgyűjtő rendelte meg Rembrandtnál. A művész néhány más jelentős műve is Amerikából került a kiállításra. Legérdekesebb ezek között az 1655-ből származó „Krisztus és a samáriai asszony” című festmény. Van még számos önarckép és családi portré, amelyek németországi múzeumokból kerültek a kiállításra.